

POBRAĆ (573) *vb pf*

o oraz a jasne; w temacie *praes* o oraz e jasne.

inf pobrać (36). ◇ *fut* 1 sg pobiorę (2), [pobierzę]. ◇ 2 sg pobierzesz (1). ◇ 3 sg pobierze (12). ◇ 1 pl pobierz(e)my (3), pobierz(e)m (3); -(e)my *BielSat*, *HistRzym*; -(e)m *OrzRozm* (2); -(e)my : -(e)m *BielSjem* (1:1). ◇ 3 pl pobiorą (8), [pobierzą]. ◇ *praet* 1 sg m -m pobrał (12). *f* pobrałam, -m pobrała (3), ja pobrała (1) *ZapWar* (3:1). ◇ 2 sg m -ś pobrał (5). *f* -ś pobrała (1). ◇ 3 sg m pobrał (170), jest pobrał (1); pobrał : jest pobrał *LibMal* (8:1). *f* pobrała (7). *n* pobrało (1). ◇ 1 pl m pers -smy pobraли (2) *BielKron*, *SkarKaz*, my pobraли (1) *LibLeg*. ◇ 2 pl m pers -ście pobraли (5). ◇ 3 pl m pers pobraли (135). *subst* pobrały (4). ◇ *plusq* 3 sg m był pobrał (13), pobrał był (2); pobrał był *ModrzBaz*; był pobrał : pobrał był *BielKron* (13:1). ◇ 3 pl m pers byli pobraли (10), pobraли byli, beli (2); pobraли beli *PapUp*; byli pobraли : pobraли byli *LibLeg* (1:1). *subst* były pobrały (1). ◇ *imp* [1 sg niechaj pobierzę.] ◇ 2 sg pobi(e)rz (6). ◇ 2 pl pobi(e)rzcie (3). ◇ 3 pl niechaj pobiorą (1). ◇ *con* 1 sg m bych pobrał (1). ◇ 2 sg m byś pobrał (1). ◇ 3 sg m by pobrał (13). *f* by pobrała (1). *n* by pobrało (1). ◇ 2 pl m pers byście pobraли (1). ◇ 3 pl m pers by pobraли (5). *subst* by pobrały (1). ◇ *impers praet* pobrańo (32), było pobrańo (5), pobrańo było (1), pobrało się (2) *RejZwierz*, *SkarKazSej*; było pobrańo *RejPos*; pobrańo : było pobrańo : pobrańo było *LibLeg* (6:1), *OrzRozm* (1:-:1), *BielKron* (15:3). ◇ *con* by pobrańo (5). ◇ *part praet act* pobrawszy (53); -awszy (45), -awszy (1), -(a)wszy (7); -awszy : -awszy *Leop* (2:1).

Sł stp notuje, Cn s.v. pobijam, Linde także XVII w.

1. Wziąć w posiadanie osoby lub rzeczy będące czyjąś własnością (zwykle wiele); *accipere HistAl*, *Vulg*, *PolAnt*; *capere, ferre, possidere Vulg*, *PolAnt*; *auferre, tollere Vulg*; *dirpere, obtinere PolAnt*; *recipere JanStat* [w tym: kogo, co (479) (sg (4), pl a. sg w funkcji pl (475))] (504) :

a. Bezprawnie (448) :

α. Gwałtem i przemocą, zwykle w warunkach wojennych: zagarnąć, zrabować; uprowadzić (312) : Więc orzeł pobrał liśiętá/ Y nákarmił fwe orłętá. *BierEz* H3; *MetrKor* 46/117v; *BielŻyw* 28, 61; *BierRozm* 10; *LibLeg* 11/97v, 10/93, 93v, 94 [3 r.], 11/12 (11); iŃch ZeliŃlawŃki na boru SlyeŃchniŃskim wofzy na ktorich Ńzukno bilo pobrał ktore Ńzukno miedzi Ńchobá roŃchdzielili *LibMal* 1543/68, 1543/70; *MurzNT Luc* 6/30; Tedy Ionáthás zápalił Azoth/ y ine miáŃthá ktore były około niego/ y pobrał łupy ich *Leop* 1.*Mach* 10/84, 4.*Reg* 12 arg, 16/17, 25/15, *Is* 10/6, *Ez* 16/39, 1.*Mach* 5/22, 2.*Mach* 8/25; PAnowie towarzyszyŃe/ wierę Ńkarg niemáŃo/ Bo Ńiá rzeczy po wŃiach/ co Ńie iuż pobraŃo. *RejZwierz* 102v; *BibRadz Num* 31/11, *Ier* 52/18, 19, 2.*Reg* 8/7, 17/8 (11); *OrzRozm* Ov; PoráziwŃzy Troiány/ Telámon napirwey miáŃto Illium vbieżał/ tá m pobrałi wielkie Ńkárby y pánnę HeŃŃyonę krolewŃką corę *BielKron* 55; Potym IerozolimŃki narod wyŃzedł z miáŃtá/ gonili nieprzyiaciele bijąc/ y wielką korzyŃć pobrałi zŃotá/ Ńrebrá/ Ńkárbow/ y żywnoŃci. *BielKron* 89v, 47, 47v, 55, 56, 57 (99); *OrzQuin* C4; A táko ci zábijáią ony częŃtokroć áby pobrałi ich dobro *HistRzym* 4, 70v, 128v; *RejPos* 50v, 350v; *BiałKat* 21; Abowiem piŃmo Ńwięte powieda/ ŃzczęŃliwy to człowiek ktory czuyno Ńtoi v fortki Ńwoiey/ áby nie przyŃzedł możnieyŃzy á nie pobrał dobrá iego. *RejZwierz* 171, 144, 200v; *BielSpr* 27v, 48v, 67; *BudBib* 2.*Par* 25/13, 1.*Mach* 1/34; *MycPrz* II Cv; *ModrzBaz* 143v; *SkarŻyw* 90; (*did*) Cerberus. (–) Mamy goŃciá niewdzięcznego IezuŃa NázaráńŃkiego. [...] (*did*) *Luciper*. (–) Iużci źle bráćie Cerberze Pewnieć nam wŃzyŃtko pobierze. *MWilKHist* E; á Krzyżacy

połiekwfy męzczyznę wżyftkę/ Dziatki y Niewiały pobráli/ á Zamek powtore z gruntu wywroćili *StryjKron* 309, 66, 170, 309, 497, 658, 772; *CzechEp* 370; *BielSen* 15; Tym vkrzywdzonemu gorżey/ bo okrom tego/ iż mu fię to co pobrano iufz nie wroći/ iefcze fię ftrzedz muśi/ żeby go nie zábito. *GórnRozm* H3v; *Paprup* G3; *ActReg* 26, 162; *KołakSzczęśl* Bv; *SarnStat* 1051; *PowodPr* 8; [tylko niechay drzwi odewrę od pokoju twego/ y broń wżyftkę twoię pobierzę *Respons* C2].

pobrać od kogo (9): Iakom ya Chlopcza Raphala Ieżewskiego na dobrovolney drodze nye zabył anym od nyego lupv pobrał thako my bog pomozy. *ZapWar* 1524 nr 2194; *LibLeg* 10/122; *HistAl* 12v; *LibMal* 1552/167v; *BibRadz* 2.Reg 8/11, 2.Par 28/21; Peluzá Kfiążę Litewkie [...] vderzył ná kfiążętá Litewkie potáiemnie goduiące ná wefelu/ pobił y poráził niektore/ nowozeniego poimał y z żoną/ od ktorych wielkie klenoty pobrał y fáme do Krolewca przywiodł *BielKron* 366, 363, 412.

pobrać u kogo (4): *ZapWar* 1517 nr 2201; abowiem to sam pan Ikrziczkj nyebofczik powyadał yz v tego Syenka wżitky rzeczi pobrał *LibLeg* 11/68v; y zwoławfzy wżytkich/ kazał im [Jakub] znieść Bogi obce: [...] ktore były [!] v pogáńftwá w onym zburzeniu miáftá pobráli *SkarŻyw* 348. Cf »pobrać gwałtem«.

pobrać z kogo [= *spośród kogo*] (2): *BibRadz* 2.Par 28/11; gdyż on [Turek] nie ma lepfzych mężow/ ieno co s Krześcijan pobrał *BielSpr* 60.

pobrać komu (63), *czemu* (2): *ZapWar* 1502 nr 1932, 1540 nr 2510; aby wáfły lyvdzye. ktorzy yefzdziły do wałafkiey ziemye tim lyvdzyam. czo ym pobrały bidlo y wśitky rzeczy. odlozili. y zażyą wroczeni. *MetrKor* 46/118; *LibLeg* 6/115v, 7/68, 10/92v, 93, 11/68v, 167v; Powyada yfch liftów zadnich ny komu nyepobrall thelko themu zidowy wzyall około 12 albo 11 liftów *LibMal* 1553/177v, 1543/67, 69, 69v, 1546/111v, 113v, 1553/178; *RejZwierz* 29v, 45, 126; *BibRadz* *Iudic* 14/15, I 311a marg; Potym Turcy ciągnęli mocámi do Peloponezu páńftwá Weneckiego w Grecyey/ gdzie wiele pobráli Wenetom *BielKron* 253v, 36v, 52, 86v, 102v, 189v (18); *GórnDworz* R4v; *HistRzym* 131; Wielki fmutek/ záłość w moiey głowie/ Pobráli mi dziatki Tátárowie. *BielSat* G2, L4v; *RejZwierz* 86v, 150v, 235; *BielSpr* 69v; *MycPrz* I [C]2; *ModrzBaz* 142; *SkarJedn* 250, 372; *BielSen* 15; *BielSjem* 28; *SarnStat* 677; Ludkom vbogim [...] kościoły popuřtořzyli y złupili: [...] y imioná kościelne pobráli *SkarKazSej* 685a, 681b, 688b; [DramStp II 273]. Cf »pobrać gwałtem«, »pobrać w niewolą«.

pobrać przez kogo (2):yakom ya nye pobrał plothow przesz szona szwoya martha any przesz czelyethnycza szwoya katharzyna any ych w moy dom wnyeszyono voyczyechovy loszarowy wasznoszczy oszmydzyeszyąth groszy. *ZapWar* 1502 nr 1932, 1534 nr 2544.

pobrać skąd [w tym: z czego (12), w czym (4), „stamtąd” (2)] (18): *ZapWar* 1504 nr 1954; *LibLeg* 11/98v; *Leop* 1.Par 18/11; GOłąbkowi z gniazdeczka/ gdy dzyatki pobyorą/ Pátrz z iáką niebożátko/ wżywa pokorą. *RejZwierz* 126v; *BibRadz* 2.Par 28/21, 1.Mach 1/37; A ták zebrałfzy lud Kázimierz [...]/ obległ Lwow/ ktory mu fię poddał zarázem/ tám wielkie fkarby pobrał w kościelech Ruřkich. *BielKron* 374, 91v, 110v, 367v, 407v; *OrzQuin* C4; *BielSat* L4v; *BudBib* 1.Mach 1/37, 5/28, 10/84; *SkarŻyw* 304; *ReszHoz* 139.

Ze zdaniem dopełnieniowym (2): Wándálowie [...] przyćiągnáwřzy do Rzymá z gruntu go wywřćili/ popalili/ pobili/ pobráli cokolwiek tám náležli. *BielKron* 298v, 380v.

W *połączeniach szeregowych* (4): także co iefzcze było potrośze ludzi zoftáło/ fkarbow/ zbroie/ mężow dobrych/ oſthátká Thurcy dokonáli dorážili y pobráli w Węgrzech. *BielKron* 310v; Thego czáfu Lubczánie porážili/ rozbili y pobráli okręthy Holándérfkie v Gdańfká *BielKron* 408, 298v, 442v.

W *przeciwstawieniach*: »pobrać ... wracać (a. wrocić) (3)«: *BielKron* 347; To coście ludziom pobráli/ Będziecie potym wrócáli. *RejZwierc* 235; *SkarKazSej* 681b.

W *charakterystycznych połączeniach*: *pobrać dobro(-a)* (7), *dobytek* (6), *imienie* (7), *korzyści* (7), *lud* (6), *ludzi* (16), *lupy* (14), *majątność* (8), *pieniądze* (6), *rzeczy* (12), *skarby* (33), *statek (statki)* (6).

Zwroty: »pobrać gwałtem« [w tym: *komu* (7), *u kogo* (1)] [*szyk zmienny*] (15): Iakom ya nyeprzyyechal szamodwanasczye napuszcza vyesky anym pobra [!] drzeva szosznovego Robothy yego gwalthem *ZapWar* 1504 nr 1914, 1504 nr 1898, 1954, 1505 nr 1966, 2008, 1514 nr 2173, 1517 nr 2201, 1534 nr 2544, 1542 nr 2559; Ano ftoią fwiádkowie/ á z oczu łzy płyną/ Coś iednym gwałtem pobrał/ drugie podárł winą *RejWiz* 191 v, 70; *RejZwierz* 13; *BibRadz Iudic* 18/24; *BielKron* 168; *SarnStat* 142.

»pobrać w niewolą« [w tym: *komu* (1)] = *in servos capere* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (19): Turczy y thatharzi [...] wſzy popalyly. ploni wyelkye wignaly lyvdzy barzo wyelye wnyewolyam pobraly. a drvgye zamordowały *LibLeg* 11/173v, 7/68, 10/56, 56v, 11/91 [2 r.], 140v; *GliczKsiqz* N7v; *GroicPorz* kk4; nákoniec y żony im w niewolą pobráli [*captivas duxerunt uxores*] *Leop* 1.Mach 8/10; *BibRadz Gen* 43/19; *BielKron* 17v, 222, 273, 316v; *BielSpr* 40; ięli mu [*Latyni królowi rzymskiemu*] náieżdżać tám ná páńftwá iego/ Ktorem fie potym znác dał y pobrał w niewolą *PaprpPan* Hhv; *StryjKron* 617; *SkarKazSej* 682b.

»pobrać w pojmanie« (1): Y pobráli fynowie Izráelfcy w poymánie niewiálfthy [*duxerunt captivas ... uxores*] Mádyáńfkie y dźiatki ich/ bydłá/ y wſzytki ich máiętnoſci. *BibRadz Num* 31/9.

»pobrać sobie [= *dla siebie*]« (2): *ZapWar* 1505 nr 2008; áby wygládzono/ pomordowano/ y wytrácono wſzytki Iudy/ [...] á máiętnoſci ich áby pobráli fobie [*ut praedarentur*]. *BudBib Esth* 3/13.

»pobrać więźnie« [*szyk zmienny*] (4): Bo też byli iefzcze przyciągnęli Edomczycy y porážili Iudę/ á pobráli więźnie [*captivum duxerunt captivitatem*]. *BibRadz 2.Par* 28/17, 2.Par 28/11; *BielKron* 348v, 411.

»pobrać w więzienie, do więzienia« [*szyk zmienny*] (3:1): Kthorzi lyvdzie wtargnęwfchi wzyemie wasche, y fchkodi czyniacz niektore wſzy popalyly a wałchich poddanich pobraly wwyezyenye *LibLeg* 10/93; *BielKron* 15v; *StryjKron* 782; *PaprpUp* Cv.

Szeregi: »dostać a (i) pobrać« (2): Doftał też y pobrał tám Dawid Tharcze złote *Leop* 1.Par 18/7, 1.Par 5/21.

»pobić i (albo) pobrać« [*szyk 3:1*] (4): Mściſław zamek Hálicki wzięł/ cokolwiek tám ludzi było pobił y pobrał *BielKron* 359, 350, 367v; *RejZwierc* 150v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»porazić i pobrać« (1): Tátárowie Przekopſcy náſzli ná Tátáry Noháyfkie/ porážili y pobráli im tak wiele ludzi/ iż drudzy dobrowolnie zá nimi fźli nie máiąc fkim ná mieyfcu zoftác. *BielKron* 407v.

»pobrać i wynieść« (1): w Rzymie z koſciółow y z domow flácheckich wiele pobráli/ y wynieſli [*zbuntowani żołnierze*] *ReszHoz* 139.

Przen (2) :

pobrać komu (1): O nieftotyłz iáko ich dzifia wiele ieft ktorzy fie boią tych nędznych Rzymiánow fwiátá tego/ [...] áby im ci Rzymiánie nie pobráli tego márnego nábycia fwiátá tego. *RejPos* 197v.

Zwrot: »do więzienia pobrać« (1): w którym gniewie/ té Amálechity kácérfskie Dyabeł opętał/ y ku wiecznemu ogniewi/ łobie/ y Anyołom/ y łługam łwym zgotowanemu/ do więzienia łwego pobrał. *OrzQuin* M4v.

β. *Wziąć po kryjomu, ukraść* (27) : Iakom ya nyepozála any pobrała zitha anym go wdom swoy ku pothrzebye swey nye wnyosła any wwyozła na wozye *ZapWar* 1518 nr 2209, 1504 nr 1946, 1505 nr 1966, 2008, 1509 nr 2029 [2 r.], 1513 nr 2132 (11); Wocziech Czyeminłki [...] dwu czeladnikow myał Całzyma y Staniłława ktore myał łtacz gdzie by łzie traffilo niczo pobrać *LibMal* 1543/69, 1546/112v; *LibLeg* 11/184v; *SarnStat* 678.

pobrać z czego (4): Iakom ja nyepobrał vszythkow szczászczy yego szytha yaczmyenu prosa any myodu szborow szczászczy yego *ZapWar* 1504 nr 1946, 1508 nr 2055, 2056; *KlonWor* 35.

pobrać komu (7): Iakom ya nyepobrał zasiewku kmyecziewj robothnemv łacvbowi petrzikowicz anym go na swoy pozithek obroczył *ZapWar* [1547] nr 2654, 1513 nr 2132; *LibMal* 1543/67, 69, 74, 1544/90v; A ták oni pánowie gdy fie rozyeżdżaią/ Z onych wielkich rádości łpołu łobie łaią. Ow domá konwie zbiera vzdy mu pobráli/ Alboć mi tákie goście dyabli byli dáli. *RejWiz* 73v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): A przeto iżeś śmiał to pobrać co ná cię niesłuszáło/ przykázuię áby przeciw tobie to práwo wydano było ktoreś ták zásłużył. *HistRzym* 3v.

γ. *Przywłaszczyć sobie* (3) : kleryk ieden Adálgerus [...] / gdy vmierał/ imienie łwoie dárował ná ołtarz łwiętego Marćiná. Záltáwili łię o to dwa brácia iego/ [...] y imioná pobráli *SkarŻyw* 519; IEłli który łłáchćic Dzięsięćinę po Folwárku wydrze/ [...] tedy poddáni w iego wsi miełzkáiący/ ktorzy byli powinni Dzięsięćinę dáwać/ máią byđż zálęći z tym/ który był pobrał Dzięsięćinę [*cum raptore decimae JanStat* 226]. *SarnStat* 184; *SkarKaz* 422a marg.

δ. *Podbić, przyłączyć do swego państwa* (106) : ktore zamky pobrał zdrađnie łanvłch Krol *LibLeg* 11/59; Sennácheryb Krol Ałsyriyłki/ pobrawłły ine miáltá łudłkie/ połłál do Ieruzálem ku Krolowi Ezechiałłowi Rápłácená Hethmáná *Leop Is* 36/1; *BibRadz* 4.Reg 18/13; Wiele krolow y kłiążát k łobie łágodnołcią łwoią przyciągał/ ktore potym ładzał/ pobił/ á pánłtwá pobrał *BielKron* 140v; Cefarz Miáltá Fráncułkie⁸⁰ Krolá pobrał. *BielKron* 222v marg; ktorzy Cefárłki Máiełtat obrázili/ Kłiążát niektorych y Biłkupow dobrá pobráli *BielKron* 225v, 10, 42, 49v, 106, 128 (36); *RejPos* 197v; *BielSpr* 39; *BudBib* Num 21/32, 1.Mach 11/8, 2.Esdr 9/25; *MycPrz* II C2v; *StryjKron* 235, 295, 447 marg; [á potym przyiđá Rzymiánie/ y pobierzą mieyłce náłze/ y łud náłz. *WujPosN* 1584 I 257 (Linde)].

pobrać czego (pl) (1): [*Lestko*] woiował źiemie Rułkie áż do Łwowá/ łkąd wielką korzyść do Polłki przygnał/ thák łudzi iáko dobytká/ thakież zamkow pobrał drugie popalił *BielKron* 364v.

pobrać u kogo (2): *LibLeg* 10/96; Przywrocone też (łá) miáltá/ ktore byli pobráli Pelifłztymczycy v Izráelá *BudBib* 1.Reg 7/14.

pobrać komu, czemu (państwu, Kościołowi) (30): Náđ to wróćili [*Filistynowie*] miáltá ktore byli Zydom pobráli. *BielKron* 63v; [*papież Martynus IV*] porty pobrał krolełtwu Sycyliyłkiemu *BielKron* 184v; [*Bolesław*] Rułzył fie do połrřodku źiemie Rułkiey/ á tám łárołłáwowi dzierżáwy pobrał *BielKron* 345v, 85v, 87v, 109v, 168v, 181v (26); *BielSpr* 3v; á dáley nie chodząc Pánłtwu

Węgierfkiemu co sie ftáło/ iako przes zalety pobrał im Zamkow niemáło on Soliman *MycPrz* II B4; *BielSjem* 20; *SkarKazSej* 688a.

pobrać pod kim (11): Cefarz látá 1189 wypráwił sie do Ieruzálem y z inymi krolmi y kfiázęty/ tám będąc wiele miałt pobrałi pod Sáráceny. *BielKron* 181v, 192, 244, 340, 347, 360 (10); A tym obyczáiem Witulth niegdy wiele Zamkow pobrał pod Mołkwą. *BielSpr* 67.

W charakterystycznych połączeniach: pobrać zamkow; pobrać dobra, dzierżawy (4), *krainy (wiele krain)* (9), *miasta (wiele miast, miasteczka)* (38), *państwa* (9), *porty, w(o)łości (wiele włości, dobra, imienia)* (5), *wsi (wiele wsi)* (3), *zam(ecz)ki (niemáło, wiele zamkow)* (30), *ziemie* (3).

Zwroty: »pobrać gwałtem« (1): woýsko zebráli przeciw Rzymiánom/ pośławszy pirwey Wołfkowie do nich áby im wrocili co pobrałi gwałtem *BielKron* 109.

»mocą pobrać« (2): wiele Othoman mocą pobrał krolestw/ kráin/ ludzi porażał bes liczby *BielKron* 244, 48.

»w moc swoją pobrać« (1): áby tym czáśfem Lucko/ y przednieyfe Zamki Litewkie w moc swoję pobrał *StryjKron* 617.

»pobrać sobie [= dla siebie]« (1): Stoią zamki/ ftoią mury pušte/ [...] áby oni [*nieprzyjaciele*] to powoli pobrawfy fobie ofádziłi *RejZwierc* 185v.

»szablą pobrać« (1): thy wfiżiŧhky zyemye náśzy przothkowye bozą pomocą y my thefz pothym szamy náśfą ognysthá schabla y głodem pobrały. *LibLeg* 7/40v.

Szeregi: »dobyć i pobrać« (1): przyciągnął Sennácheryb Krol Áfsyriyŧki/ ná wfiyfŧhkie obronne miálfhá Iudŧkie/ y dobył ich y pobrał. *Leop Is* 36/1.

»pobrać a posieść« (1): [*Chłopi*] pobrałi á posiedli wiele miałt/ zamkow/ y wsi pod czarnem láfem y wfiabŧkiey [!] ziemi *BielKron* 202.

»pobrać i zwojować« (1): W Flándryey gdy [*heretycy*] gorę wzięli/ wfiytko zaráz Kátholikom pobrałi y zwoiowáli. *SkarKazSej* 688a.

Przen (1) : Tákze y Antychriŧt/ y páńftwá Rzymŧkie/ y inŧzych wiele pobrawfy/ potym też y [...] duchowne niebieŧkie fobie przywłáfczył *CzechEp* 370.

αα. *Odebrać* (5) : [*Cesarz Ota IV*] miáftá pobrał ktore był Papież od Cefárftwá odiął *BielKron* 182v, 246v.

Zwrot: »zasię pobrać« = odebrać swoje (3): *BielKron* 116, 226v; poráziłi záfie Hánibálá y Kroleŧtwo iego posiedli/ y wfiyŧki páńftwá fwoie záfie pobrałi poráziwfy nieprzyiáciele fwoie. *BielSpr* 3v.

b. *Zgodnie z prawem* (43) :

α. *Skonfiskować (niekiedy nadużywając swojej władzy)* (18) : *LibLeg* 11/94; Kupcy iefliby inŧzymi niż ftárymi drogámi ieždziłi/ thákiego ma Stároftá záhámowác y kupiá iego pobrać. *UstPraw* F3; *OrzRozm* C4v; Widząc Piłat niedoŧtátek wody w Ieruzálem/ pobrał fkárby koŧcielne á wodę wiodł z dáleká do miáftá/ s koŧcielnych pieniędzy nákládáiąc. *BielKron* 140v; *SkarJedn* 322.

pobrać z czego (1): ále włożył [*Kazimierz Jagiellończyk*] dań ná duchowne y ná ŧwieckie/ y ktemu s koŧciołow wielkiey Polŧki ŧrebro pobrano *BielKron* 391v.

pobrać komu (9): aby im [*żonie i dzieciom*] maiętności iego nie pobrańo/ ieflibybył haeretikiem ofádzon *MurzHist* C2v; *OrzRozm* Kv; *BielKron* 201, 209, 366, 395v; Ipsorum bona comitibus

compotoribusque descripsit, Pobrawszy yem dobrą rozdzielił między fwe towarzysztwo y bieściadniki. *Mqcz* 375a; *SkarŻyw* 336, 413.

pobrać na kogo, na co (2): *BibRadz* 3.*Esdr* 9/4; Pifał tedy lifty Amán [...] / áby wżędzye Zydy wytrácono od máłego do wielkiego/ á imienie y fkarby pobrano ná krolá ná dzyeń náznáczony. *BielKron* 114v.

Szereg: »konfiskować i pobrać« (1): Skoro wyiáchał/ krol dobrá wżytki iego [św. *Anzelma*] konfifzkował y pobrał *SkarŻyw* 335.

β. *Wziąć to, co było własnością biorącego, odebrać* (14) : Pan Bog ktory dać może też mu wolno pobrać *RejJóz* B7.

pobrać komu (2): *OrzRozm* P2; gdy iuż Król nam [...] wżyftko pobierze: będzieli iuż téy Exekucyey kóniec? *OrzQuin* B2v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (4); *zawsze: zaimek względny*] (8): Pobierz wżytko Krolu coś komu dał/ bes Práwá/ y bes Sądu/ iednem Dekretem Seymowym wżytko *OrzRozm* C4, B2, Pv [2 r.], P2; *OrzQuin* B2v [2 r.], F2v.

Zwrot: »zasię (sw(oj)e) pobrać« = *odebrać swoje, odebrać to, co się komuś dało* (5): My tho zowiemy Exekucyą po proftu/ áby Krol to záfyę pobrał/ co był rozdał. *OrzRozm* B2, P2; Odpowiedztał [Jagiello]/ wżák iefzcze fą woły y krowy/ niechay záfię fwe pobiorą. *BielKron* 381v, 424v; *RejPos* 264v.

Przen (2) : (*nagł*) Ku Fortunie. (–) [...] Czi tego zayrzyfz częgořz mi nie dáłá/ Dla częgořz dáry fwe wżyftkie pobrałá. *CzahTr* Bv.

Zwrot: »zaś pobrać« = *odebrać swoje* (1): [*Koryczyńscy*] Fortunie nie vfáią bo co iedno dáłá/ Wżytko záraz przepili by záś nie pobrałá *PaprPan* H3.

γ. *Dostać, otrzymać* (8) : bych był y krew rozlyał Y wśyftko ciało rozdrapał Za dobrodzieyftwo czom pobrał *RejKup* dd7v.

pobrać od kogo (3): *HistLan* F2, F3; Bo on [syn *marnotrawny*] dořtátek y ná wżem obfity dział/ ktory był od oycá fwoiego dla fwey woley pobrał/ [...] wezbrawfzy lię iáchał w dalekie krainy/ y tamże rořtrwanił wżyftkę máiętność fwą *WerGośc* 221.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Lecz y to cořłaski Kr. IM podkało pobrawszy, y przysięę natakową służbę Kr. IM. vczyniwszy, zaniechali tego vczynic *ActReg* 121.

Zwrot: »pobrać sobie [= dla siebie]« (1): Zátym rzekł kroi Sodomfki do Abrámá/ Wroć mi ludzi/ á máiętności ine pobierz fobie [*cape tibi*]. *BibRadz* *Gen* 14/21.

Przen (2) : *SkarKaz* 312b; y [*Kościół*] więtfze do duchownych fkarbow y kochánia fię w nich pobrał przywileie. *SkarKazSej* 679b.

δ. *Wziąć do rozliczenia, na jakiś cel [k(u) czemu]* (2) : Ano był klucznik przybieżał/ Iżby karmie k ftołu pobrał. *BierEz* M3v; Cifz Piwowárowie máią mieć kárby/ wiele ktorych fłodow pobiorą ku zámoczeniu z gory *GostGosp* 138.

ε. *Ściągnąć opłatę [od kogo]* (1) : Item a czo ssye tycze dziesyeczinnych pienýdzy nyeboski cziotunki ych ktore pobrał [*Stanisław*] oth kmyeczi czyotunki nyebosky ma ssye s nymy [z *Gotardem i Pawłem*] dzielicz na thrzy czesczy. *ZapWar* 1550 nr 2666.

c. Zgodnie z własną wolą: odebrać, pozbawić czegoś [w tym: komu (8), czemu (1) (Przen)] (13) : OrzRozm O4; Wigándus Bilkup Ba^mberfki żałował ię przed kfiążęty na Ierzyká Brándeburfskiego/ yż nową wiarę vltáwił/ kościoły pokážíł/ kápłany odmienił/ dochody iego y kościelne pobrał *BielKron* 210, 212, 431v; *SkarŻyw* 368; y obnáży P. Bog włoły ich/ y pobierze im vbior y ich *SkarKaz* 580b; Biádá narodom/ ktor ym P. Bog krole y Pány pobrał/ ábo kroleştwa ich porozdzielał. *SkarKazSej* 666a, 666a marg.

W przen (2) :

Zwrot: »gardła pobrać« (2): A tako się stawi srogo N[ie] waży sobie nikogo, [...] Nie masz prawdy w jego wierze, I[mi]enie i gardła pobierze *BierRozm* 12; *MWilkHist* D3v; [*HistTroj* K3v].

Przen (3) : wtydcie fię dzieci y niewiaft/ ktore wám mężnym ferce pobrały/ á ochotnie do tego łzturmu idą. *SkarŻyw* 46; Więc mię to zewłżąd łczęścię pokarało/ Włzytko mi zaráz com miála/ pobrało. *KochFrag* 24; Iż łobie [Bóg] ieden [język] táki ná świcie obrał, w którym włzytko, tym przedsię inłzym włzytkięgo niepobrał: ále zołtáwił tyle, ile koždému dołyc. *GosłCast* 5.

2. Przejąc wiele zasad [co (pl) od kogo] (1) : Náwracał tedy [Mahomet] rozmaity lud wzyáwłszy s łtárego zakonu pięć kfiąg Moizelfzowych/ obrzezanie/ łobotę świcieć/ łwininy nie iadác/ miefiąc cały w rok pościć/ [...] y wiele inych árt ykułów od Zydów pobrał. *BielKron* 165.

3. Wybrać, powołać na jakieś funkcje [kogo (pl)] (4) :

pobrać do czego (1): Ześ do rády dał pobrać nikczemne młokoły/ Ktor ym nie ludzi rzędzić dác było kokółzy. *PaprPan* Ff3.

pobrać między kogo (1): Mogłby Kozdráfz on Perfki między łwe Rycerze/ Pobrać ich [synów Bzickiego]/ krol Egipłki wzyáłby z nim prz ymierze. *PaprPan* T3.

pobrać na co (1): Zdawná on [Bóg] łprawy wielkie przes tákie [jak np. Mojżesz] łpráwował/ K temu ná Apołtolłtwa rybitwy był pobrał. *MycPrz* I A4v.

pobrać za kogo (1): IEft lud máły w Indyey walczą z Zorawiami/ Mogliby te Dydińskie pobrać zá Hetmány *PaprPan* R2v.

4. Wziąć wiele a. wielu z jednego miejsca na inne; wyprowadzić skądś; zabrać ze sobą w drogę; tollere Vulg; assumere, ferre PolAnt [kogo, co (pl)] (42) : *BielŻyw nlb* 11; Bo y naczynie kościoła Bożego złote y łrebrne [...] wydał Cyrus Kroi Perfki z kościoła Bábitońfskiego/ y dał ie Sáfsábáfárowi imieniem/ [...] y rzekł do niego: To naczynie pobierz/ á idź/ y połóž ie w kościele *Leop* 1.*Esdr* 5/15; Przeto Iakob vczyniwlży potáiemnie zmwę z żonámi y z dzyećmi/ wyłzedł od niego [Labana] milczkiem pobrawłszy łwoy łtátek *BielKron* 15; przedfię Zydy przełádowáli pogáni. S tey przyczyny wiele Zydów z Ieruzálem do inych kráin pouciekáo/ pobrawłszy kfięgi zakonu. *BielKron* 146, 20v, 43, 107v, 233v; *BudBib Ier* 25/8; [mówi Pan:] pobiorę was iednego z miáftá (iednego) á dwu z pokolenia (iedne⁸⁰ y w prowadzę was do Syonu *CzechRozm* 79v; Ciála ich Fłorencyá zacna Páni pobrawłszy/ zwielką czćią pogrzeblá. *SkarŻyw* 553, 480; *MWilkHist* F3v.

pobrać dokąd (2): Vćiekli byli niektorzy [Żydz] do dworu pánow s Tęczyná v forty S. Anny/ y tám ich dobywano/ áž ie pobrano ná zamek/ ledwie ich tám obroniono. *BielKron* 394, 406v.

pobrać skąd [w tym: z czego (4), w czym (1)] (5): Przeto Azá widząc vćisł łwoy/ pobrawłszy łkárby z domu Bożego złoto y łrebro/ połłał ie krolowi Syriyfskiemu *BielKron* 83v, 38, 88v, 175; A krol

Afa wziąwszy zlobą wżytok lud Iudfki/ pobrał kámienie w Ramie/ [...] y zbudował z niego Gewę/ y Micpę. *BudBib* 2.Par 16/6.

Zwrot: »pobrać z sobą« [szyk zmienny] (4): *BielKron* 122v, 410v, 412; Poydziem zá raz do Apteki. Pobrawfzy z fobą kofzyki. *MWilKHist* C2v.

Przen: O Bogu: zesłać śmierć (3) :

Fraza: »Bog (a. Pan) (k sobie) pobierze (pobrał)« = *ktoś umrze (umarł)* (3): *BudNT przedm* a4v; Bo im Pan niebo odewrze/ á k fobie ie pobierze/ y poymie z śmierci w żywot wieczny *ArtKanc* A13v; Działkifz mię ćiefzyć máią? czy żoná cnotliwa? Y dżiateczki Bóg pobrał/ y mátká nie żywa. *KochFrag* 54.

a. *Przy użyciu siły i przemocy* (12) : *RejKup* x7; Y pobrawfzy [Szymon] te ktorzy byli w Gálileiey/ y w Arbátys/ [...] przyprowadził do Iudy *BudBib* 1.Mach 5/23.

pobrać dokąd (3): [Ankus Marcius] miałto ich [Latynów] Politorium wzyął y ípalił/ á miefzczany z domoftwem ich pobrał do Rzymá *BielKron* 102, 316; By nas ten zły pohániec nie zdybał befpiecznych/ A nie pobrał do bożnic tych tám fwoich niecných. *PaprPan* A4v.

Fraza: »diabeł [kogo] pobierze (diabli pobiorą)« = *ktoś umrze* (2): Czeakał vpadku Papiefskiego [...] *Ioannes Viklew*, *Ioannes Hus*, [...] y infzych rozliczných kácerzow dofyć/ wżyfci ci zginęli/ Dyabeł ich pobrał/ doczekać fye tego niemogli vpadku Rzymfskiego *OrzList* h3; *KochFr* 133; [ná fobie doznawamy wżyfłkich przygód/ którými nas Bóg dotyka/ [...] przecię my co dżien to głębiéy w lás/ dotąd aż nas álbo dyabli pobiorą/ álbo w łykách powiódą *JanWróz* 61].

Zwrot: »pobrać z sobą« [szyk zmienny] (3): *BielKron* 432v; *BielSat* G2; Alexander [...] boiác fie áby zálie Kfiążetá Graeckie po viáchániu iego: nie zbuntowali fie przeciw iemu ná wolność/ pobrał ie s fobą *BielSpr* 48.

Przen: *Pożreć* (1) : A w Pizánfkim też kráiu mrowce grod ośiádły/ Y ludzi bárzo wiele nád brzegámi ziádły. [...] Száráncza też w Afryce ludzi zwygániała/ A we Włofzech Amikły gádżiná pobráła. *KmitaSpit* A3v.

a. *Aresztować* (1) : przibyezall kath fczeladzia myeyfka powyadayacz yfch czlowyeka zabitho y przethofch malpi zzanthuza pobracz kazal. *LibMal* 1554/194.

b. *O wodzie* (3) : Liń frogim defczem/ rofpuść morfskie wály/ By nas pobrały. *ZawJeft* 10; [mają ogrody i po trosze ról po górach i to im często Wisła zabiera, mały tam tego pożytek mają, gdy woda pobierze. *LustrMaz* I 93].

pobrać dokąd (1): Gori fie w nie [wody] íprzewracały z okrutnem trzęfienyem/ Wzięli dziwną moc nád nimi w fwej wielkiej frogofci A pobrały ye do onych fwoich głębokości. *LubPs* M3v.

Zwrot: »z sobą pobrać« (1): ízkodę morze vcżyniło [...] / gdy groble wodá przerwála á wśfytko pokázila y z fobą pobráła. *BielKron* 209.

5. *Złupić, obrabować [kogo, co]* (19) : Item zefnal ífch tego czałzu gdi Miefczanyny Cracowfzky za Szandomirzem pobrali tedi teífch tam bil niektory Mazewfki *LibMal* 1543/68v; Afch lyathofz wyarmark ízwyenthego Iana pobrall michala zida zgnyezna *LibMal* 1553/177, 1543/68v, 70, 1553/179; Takież y Lubárdus Kfiążę Litewfskie [...] obegnał Hálicz Kázimierzowi/ gdzie wielkość ludzi y kupców pobrał *BielKron* 375, 57, 71, 192; *BielSat* G; Ták tym sławnym zwycięftwem ozdobić

Polaki/ Y Litwę Bog łam raczył/ iż zbili Krzyżaki/ Zbili y Xiążętá ich y obozy twarde Pobrałi/ y Hetmány powiążáli hárde. *StryjKron* 532, 235; *BielSen* 14.

pobrać komu (1): Aiáx Telámońki pobrał miáftá známienite Troiánom [...]/ gdzie wiele łkárbow y dobytká nábráli *BielKron* 57v.

W charakterystycznych połączeniach: *pobrać miasta* (wiele miast, miasteczka) (9), *namioty, obozy* (2), *zamki* (2).

Szeregi: »pobrać i popalić« [szyk 2:1] (3): Cefarz rozgniewawfzy fie/ wiele miałt y wśi popalił y pobrał. *BielKron* 183v, 192, 371.

»pobrać i popustoszyć« (1): [Atylla] Wtárgnął [...] do Niemiec/ gdzie wiele miałt pobrał y popułtofzył/ tákież y wśi *BielKron* 298.

a. *Przez bezprawne ściągnięcie opłaty* (1) : IEłli Pilarz nád przerzeczoną wftawę przeciwko Státutom nieco od kogo wyciągnie: tákowy temu/ którego pobierze/ to co nieśpráwiedliwie wyćifnął [*talís eidem depactato, id quod iniuste ... JanStat* 501]/ będzie powinien wrócić z winą trzech grzywien *SarnStat* 820.

6. [Oczyścić staw [co]: W tej wsi jest staw [...]; do którego wsadzić może na ryby karpi kóp 40, [...] a może sadzać i więcej, kiedy go pobiorą *LustrSand* 148.]

7. *Zwroty w różnych znaczeniach* (3) :

»[kogo] pobrać dać« = *oszukać kogoś w miłości* (2): *GórnDworz* R3; Nie proś mię nikt o mój wieniec: [...] Sámá go będę nośiłá. Dálám wczorá táki drugi/ Będzie mi go žal czas długi: Bo mię zaráz pobrać dano/ Czego mi czynić nie miano. *KochSob* 65.

»pobrać [kogo (pl)] sobie za żony« (1): Iż gdy vyrzeli fynowie kthorzy byli w łálce Bożey dziewczki ludzkie iż były cudne/ pobrałi ie łobie zá żony. *RejPos* 42v.

Synonimy: **1.a.α.** *uwieść, zagarnąć, zagrabić*; **β.** *skraść, ukraść, wynieść*; **γ.** *dobyć, dostać, opanować, podbić, zagarnąć*; **b.** *konfiskować*; **β.** *odebrać*; **γ.** *dostać, otrzymać*; **c.** *odebrać, odjąć*; **4.a.α.** *arestować*; **b.** *podjąć*; **5.** *oblupić, okraść, złupić*.

Formacje współrdzenne cf **BRAĆ**.

Cf **POBRANIE, POBRANY**